

EESTI DRAAMATEATER

Eesti Draamateatri ajaleht nr 4, mai 2010

1910. AASTAL AVATI TALLINNAS DRAAMATEATRI MAJA, TOLLAL KÜLL VEEL TUNTUD SAKSA TEATRINA

ANDRUS KIVIRÄHK

Mõndagi oli juba olnud. Ärkamisaeg oli möödas ja tollased rahvajuhid kolinud pilve piirile. Esimesest laulupeost oli möödas 41 aastat ja traditsioon jätkus. 48-aastase Eduard Bornhöhe "Tasuja" oli ilmunud juba 30 aasta eest, kuid hetkel oli Eesti populaarseim kirjanik 45-aastane Eduard Vilde. Ta oli saanud esmalt kuulsaks humoristina, hiljem kriitilise realistina, ilmunud olid tema "Külmale maale" ja "Mahtsa sõda". Olid olemas 46-aastase Anna Haava lihtsad värsid, kuid juba ka noore, 27-aastase Gustav Suitsu lõõmav ja revolutsiooniline "Elu tuli". 24-aastane Tuglas oli avaldanud muuhulgas "Hingemaa" ning "Mere". 46-aastane Juhan Liiv oli oma elutöö teinud ja veetis viimaseid allesjäänud aastaid vaimuhämaruses, tema loominguga avastamine seisis alles ees. 32-aastane Tammsaare oli kogunud tuntust külajuttude ning üliõpilasnoveellidega. 47-aastane August Kitzberg oli juba kirjutanud "Tuulte pöörises", millega avati Vanemuise uus teatrimaja.

Vanemuise trupi juhiks oli 36-aastane Karl Menning, Estonias särasid 26-aastane Paul Pinna ja 25-aastane Theodor Altermann. 37-aastane Rudolf Tobias oli kirjutanud "Joonase lähetamise", tunnustatud heliloojateks olid 45-aastane Konstantin Türrpu, 32-aastane Artur Kapp ja 46-aastane Miina Härma. Professor Köler oli surnud ja klassikuteitlit kandsid 73-aastane August Weizenberg ja 55-aastane Amandus Adamson. Täies loomejõus olid 44-aastane Ants Laikmaa ja 45-aastane Kristjan Raud. Tema kuulsad Kalevipoja-joonistused polnud veel sündinud.

Nagu palju muudki. Veel polnud eestlastel "Kevadet", 23-aastane apteekriõpilane Oskar Luts oli täiesti tundmatu suurus. Polnud Tammsaare "Kõrboja peremeest", "Tõde ja õigust", Vanapagan polnud veel tulnud Põrgupõhjale. Vilde polnud kirjutanud "Tabamata imet" ega "Pisuhända", samuti mitte "Mäeküla piimameest", Kitzbergil olid loomata "Libahunt" ja "Kauka jumal". Polnud Tuglase "Popit ja Huhuud" ega "Väikest Illimari". 27-aastane Marie Under oli ajakirjanduses mõne luuletusega üles astunud, kuid ta polnud veel Siuru printsess ja "Sonettide" ilmumiseni jäi seitse aastat. Hendrik Visnapuu oli 20-aastane, August Gailit 19.

Keegi ei tundnud veel Nipernaadit ega Ekke Moori. Pariisis õppisid ja töötasid 27-aastane Jaan Koort ja 26-aastane Nikolai Triik, Münchenis haris end 18-aastane Ado Vabbe. 32-aastane Konrad Mägi oli just naasnud Norrast. Veel polnud asutatud Pallast, Anton Starkopf oli 21, Eduard Viiralt 12-aastane.

Peterburi Konservatooriumi olid juba lõpetanud 30-aastane Mihkel Lüdig, 28-aastane Raimond Kull ja 28-aastane Mart Saar. Aasta pärast lisandus neile 27-aastane Peeter Süda. 23-aastase Heino Elleri õpingud veel jätkusid.

Draamateatri asutaja Paul Sepp oli 25-aastane ja mängis Peterburi teatrites. 21-aastane Erna Villmer katkestas õpingud Moskva Kunstiteatris ja liitus Estonia trupiga. Kolm aastat hiljem, 1913, valmis ka Estonia uus maja. 19-aastasest Liina Reimanist ja 20-aastasest Mari Möldrest said vanemuislased. Ants Lauter oli 16-aastane. Tegelikult oligi kõik alles ees.

Foto: Teet Malsroos

Aleksei Bubõr - Ivo Uukkivi, Nikolai Vassiljev - Tiit Sukk
lavastuses "Vassiljev ja Bubõr ta tegid siia..."

ESIETENDUS

“VANDRUS KIVIRÄHK VASSILJEV JA BUBÕR TA TEGID SIIA...”

Lavastaja **Merle Karusoo**, kunstnik **Pille Jänes** (külalisena), helilooja **Urmas Lattikas** (külalisena), videokunstnik **Taavi Varm** (külalisena) valguskunstnik **Priidu Adlas** (Tallinna Linnateater).

Esietendus Eesti Draamateatri suures saalis 25. aprillil 2010

Osades: Tiit Sukk, Ivo Uukkivi, Kersti Heinloo, Märt Avandi, Merle Palmiste, Guido Kangur, Mait Malmsten, Raimo Pass, Elina Reinold (külalisena).

1910

RIINA ORUAAS

Andrus Kivirähk on romaanis „Liblikas“ (1999) loonud poeetilise müüdi Estonia teatri algusaastatest. Liblikas oli Estonia noor tantsijanna Erika Tetzky, äsja loodud teatri õhkkeerge hing. Paul ja Netty Pinna, Theodor Altermann ja Erna Villmer olid aga ühe teistsuguse maailma saadikud, kellel oli täita üks missioon – luua eestlastele oma teater. Näidendi “Vassiljev ja Bubõr ta tegid siia...” pealkiri on parafras Juhan Viidingu tuntud luuletusest. Peale selle lendab Peterburi linnas ringi parv ööliblikaid, kes ei anna kortermaju vorpivatele arhitektidele Nikolai Vassiljevits Vassiljevile ja Aleksei Fjodorovits Bubõrile enne rahu, kui nad on pakkinud oma kompsud ja sõitnud Revalisse – sakslastele teatrit ehitama. Miskipärast toimetavad näidendis veel eestlased Enn ja Ene, kellel on ütlemit iga asja kohta, eriti, mis puudutab teatrimaja. Nii juhtubki näidendis, et eestlased lasevad venelastel sakslaste rahaga endale teatri ehitada. Päriselus 1910. aasta 4. septembril vana kalendri järgi see maja pidulikult avatigi.

Et 20. sajandi alguses valitses Eestis “kolm kohalikku keelt” – vene, saksa ja eesti, on üldiselt teada. Ajaloolase Ea Janseni monumentaalteos “Eestlane muutub ajas: seisusühiskonnast kodanikuühiskonda” avab 19. sajandi Eestis välja kujunenud rahvussuhteid ja moderniseerumisprotsesse. 19. sajandil oli Eestis kolm eraldiseisvat rahvusgruppi. Eestlaste ja baltisakslaste vahel kultuuriline dialoog peaaegu puudus, viimased vastandasid end pigem Vene riigiparaadile, milles nähti ohtu balti põlisaadli võimule. Valgustusaja ideede levides oli küll 19. sajandi alguseks välja kujunenud saksakeelne avalik ruum ja haritlaskond, kes oli võtnud omaks ka Euroopa levivad liberaalsemad ideed, kuid eestlaste nende diskussioonides ei osalenud. Eestlased jäid pikaks ajaks pigem eksootiliseks uurimisobjektiks, kellega suhtlemist pärssis mõlemapoolne keeleoskamatus ning eestlaste madal haridustase. Siiski jõudis eestlaskond tänu koolivõrgu rajamisele ja üldisele kirjaoskusele 19. sajandi lõpuks modernse ühiskonna lävele. Oli tekkinud oma eestikeelne avalik ruum: ajakirjandus, seltsitegevus, kirjandus ja

1910: Tallinna Saksa Teater on valmis ja Estonia Teatri ehitusplatsil ootavad kivid töö algust. Kiiresti kasvava Tallinna linna Uuel turul kihab elu. Foto Estonia arhiivist.

muusikaelu. Kuigi üldine haridustase oli üsna madal ja kõrgharidus kättesaadav vähestele, olid esimesed eestlased saanud arstideks, juristideks ja insenerideks venekeelse kooliõpetuse ja asjaajamise nõudest ning kitsastest majanduslikest oludest hoolimata. Märkimisväärsed muudatused olid toimunud rahvastikus, eriti linnades – Tallinn muutus 19. sajandi lõpul tööstuslinnaks, kus kasvas kiiresti eestlastest elanike osakaal. “Linna teisenemist sümboliseeris müüride ja väravate lammutamine ja Tallinnast sai eestlaste alal kõige enam euroopalikule industriaallinnale vastava kaubanduslik, tööstuslik ja kultuuriline keskus, avatud kiiretele muutustele. Talle sekundeeris teise eestlaste alal arenenud tööstuslinnana Narva ja vaimse keskusena Tartu, mis oli seda nii baltisakslaste kui eestlaste silmis,” kirjutab Ea Jansen sajandivahetuse Tallinna kohta. Tallinna eestlased kuulusid pikka aega peamiselt

alamkihtidesse: nad olid teenijad, väikeametnikud ja -kaupmehed, tehase- ja käsitöölised. Siiski pandi alus vilkale eestikeelsele ühiskondlikule ja kultuurielule, tegutseti seltsides ja rahvamajades, asutati ajalehti ning 1904. aasta valimistel saavutati linnavolikogus enamus. Ühine oli eestlastel ja sakslastel romaniline rahvuse-kontseptsioon. Eestlased võtsid ärkamisajal üle nii saksa rahvusideoloogia kui kultuurimudeli, mille pinnalt loodi eesti oma rahvuskultuur. Eestikeelne teater jõudis 1906. aastal kutselisele tasemele ning Estonia seltsi teater hakkas ehitama oma maja, mis valmis aastal 1913. Nii nagu kultuurielus üldiselt, matkis ka teater esialgu saksa malle: valdav osa näitemängudest oli pärit saksakeelsest kultuuriruumist, teatrikunsti õppimas käidi Saksamaal ja Venemaal. Saksakeelne teater Eestis oli Tallinna Linnateater, mille oli juba 1784. aastal asutanud tuntud dramaturg August von

ESIETENDUS

“SIIM NURKLIK KAS MA OLEN NÜÜD ELUS”

Lavastaja **Lauri Lagle**, kunstnik **Liisi Eelmaa** (külalisena). Esietendus 11. aprillil 2010 väikses saalis.

Osades: Mari-Liis Lill, Jan Uuspõld, Margus Prangel, Kristo Viiding.

NO LOGO

LAUR KAUNISSAARE

Mis ühendab Lauri Laglet ja Siim Nurklikku? Kindlasti midagi tunnetuslikku, sest just ühine tunnetus kirjanikud ja lavastajad tavaliselt kokku viib. Minu nina ütleb, et nende puhul on see midagi efektselt neurasteenilist. Aga suuresti on vist ühendavaks ka miski, mida

nimetatakse põlvkonnaks. Ja kas ühine tunnetus ei ole mitte üheks põlvkonnataju tunnuseks. Ehk siis – ilmselt on sarnase tajuga põlvkonnakaaslasid veel, ja küllap jõuavad nad ka Draamateatri plüüžtoolidesse.

On hea, et Lagle ja Nurklik on kokku saanud, sest vähemalt mulle näivad

nende loomingulised lähenemised üksteist täiendavatena. Nurkliku näidendit “Kas ma olen nüüd elus” iseloomustab täpse tunnetusega maitsestatud ratsionaalne raev ja Lagle lavastusi (mõlemad neist on ka Eesti teatri kontekstis arvestatavalt silma paistnud) leidlikku kujundliku vormiga tegevuslikkus. Nurklik oskab sõnastada. Lagle oskab keerulisi sõnastusi ellu äratada (eriti oli see nii “Portselanisuitsu” puhul) ja panna näitlejad seda väljendama mitte ainult sõnades, vaid ka tegevustes. Mõlemad on omas mõttes pisut monomaanilised ja see on hea. Noh, kas just hea, aga see on lahe.

Sellise eesti teatritekstiga nagu “Kas ma olen nüüd elus”, ei ole ma varem kokku puutunud. Ma mõtlen ülesehitust, sest proovide käigus on sarnaseid kompositsioone sündinud ka teiste lavastuste puhul. Fragmentaarne, lugejale ja lavastuse puhul ilmselt ka vaatajale teemast pigem jupikaupa vihjeid andev kui seda järjekindlalt rollidena lahti kirjutav. Nagu öeldud, pisut monomaaniline. Variatsioonid ühele teemale. Poeem. Eksistentsialismiga flirtiv bumerangivise Edu-Eesti ja kapitalismi paradokside poole. Stoilises või küünilises teadmises, et bumerang tuleb tagasi. Tulgu! Ongi huvitavam. Mõni vanakoolsem võib seda rollideta näidendit ju diletantlikuks pidada, aga tont nendega, tihti tulevadki uued ideed neilt, kes žanripiiridega arvestada ei tea või ei taha.

“Kas ma olen nüüd elus” koondab endasse palju teemasid: mäng ja selle piirid, inimene kui toode kui programmeeritud ühik, ühiskondlik võistlussund, püüd autentsuse poole, tõelise dialoogi võimatus, eneseabi tulutus, Eesti edu hind, postmodernismi paradoksid, majanduskriisi virtuaalsus, vastutus globaalse ebaõigluse eest, maksimalism.

Küllap need ongi need teemad, mis tiirlevad meie, taasiseseisvunud Eestis täis kasvanute peades. Olla rebestatud vastukäivate läbinägevate tõdemuste vahel, näib olevat Nurkliku teksti põhiline olek. Ta kirjeldab selle ühiskondliku nähtuse esindaja siseheitlusi, kelle jaoks on prantsuse keeles täpne termin: *bobo. Bourgeois-bohémien*. Kodanlasest boheemlane. Ja seegi pole veel kõik – tekst on oma asukohast ja rebestatusest ka täiesti teadlik. Ja sellest, et kodanlasest boheemlane on sama silmakirjalik ja naeruväärne nagu Molière'i ajal kodanlasest aadlimees. Aga ikkagi, midagi on nagu puudu... Ilmselt on puudu ka põlvkonnal. Miski nagu sügeleb. Mis? Sellest ka näidendi pealkiri, mille puhul tasub märgata, et ta ei lõppe küsimärgiga.

Läbivana on tunda Nurkliku teksti tungi mingi nulli, mingi mitte-märgi, mitte-teadmise, mitte teada tohtimise ja mitte teada tohtimise lubatuse poole. *No logo*. Näidendi lõputseen on nagu Naomi Kleini samanimelise raamatu pealkirja apoteeos.

Siseneb Lagle.

Siim Nurkliku esiknäidend “Kas ma olen nüüd elus” on kirjutatud näitekirjanike kursuse Drakadeemia tööna. Näidend võitis Eesti Teatri Agentuuri 2009. aasta näidendivõistlusel II preemia, seda on varem esitatud Eesti Draamateatri Esimese lugemise sarjas eelmisel sügisel ja lavastatud Teatripolygoni stuudiolastega Solarise keskuse parklas (lavastaja Tamur Tohver). Eesti Ekspress valis 2009. aastal Siim Nurkliku üheks Areeni tulevikutäheks kui “oma põlvkonna hääl, sõnaosav, tundlik ja suurt pilti haarav, formaati mitte mahtuv mees”.

Mari-Liis Lill lavastuses “Kas ma olen nüüd elus”

Foto: Ivar Veermäe

Kotzebue. Ka Saksa teater Eestis leidis oma eeskujud loomulikult peamiselt Saksamaalt, mis ei olnud alati kõige uuenduslikumad suunad, vaid sellised, mis sobisid traditsioonilise balti seisus-ühiskonnaga. Esitati nii näitemänge, ooperit kui operetti, trupp palgati igal aastal Saksamaalt. Kuigi oli ka mitmeid balti näitekirjanikke, mängiti põhiliselt saksa dramaturgiat: klassikutest Friedrich Schiller, Johann Wolfgang Goethe, uue- mast draamast Hermann Sudermann ja Gerhart Hauptmann, palju poleemikat tekitasid norralase Henrik Ibseni näiden- dite lavastused.

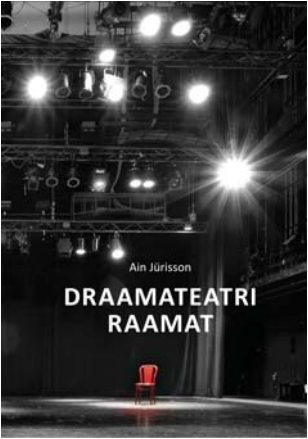
Saksa teatri hoone oli asunud praeguse Nukuteatri kohal Laial tänaval, kuid põles 1902. aastal maha. Seetõttu kuulutati 1906. aastal välja arhitektuurikonkurss moodsa kivist teatrihoone ehitamiseks. 1910. aastal võeti uut maja avades teatri nimeks Revaler Deutsches Theater – Tallinna Saksa teater. Ka see on märk, et eestlased olid ühiskondlikus elus üha enam nähtavale kerkinud. Varem ei pidanud sakslased end eestlastest eristama, nüüd aga oli nimevahetus märgiline.

1920. aastatest alates mängisid Draama- teatri laval järjest enam noored ja uuendus- likud eesti trupid, sealhulgas ka Paul Sepa draamastuudio. 1937. aastal võttis sellest stuudiost välja kasvanud teater endale nimeks Eesti Draamateater ja 1939. aastal ostis ära Saksa Teatri maja. Eesti Draama- teatri maja on vanim teatriks ehitatud hoone Eestis. Sügisel ilmub ka raamat teatrimaja ajaloost. See maja ise on üks tunnistus Eesti ajaloost, kus on põimunud mitmed kultuurikihid ja -voolud.

Teksti aluseks on Ea Janseni “Eestlane muutu- vas ajas: seisusühiskonnast kodanikuühiskonda” (2007), Liina Lukase “Baltisaksa kirjandusväli 1980-1918” (2006), Kristel Pappeli “Ooper Tallinna Saksa Teatris 20. sajandi alguses” (Eesti Muusikaloo toimetised 7, 2005).

RAAMAT

“DAIN JÜRIS- SON
DRAAMATEATRI
RAAMAT”

Ain Jürisson alustas Eesti Draamateatris 1955. aastal stuudio õpilasena, on olnud siin pikka aega näitleja ja 1981–2005 lavastusala juhataja. “Draamateatri raamat” on pilk teatrile seestpoolt ja tagasisivaates – inimese poolt, kes on selles majas 50 aastat teinud oma tööd nii laval kui lava taga. Allpool katkend raamatust.

HERMANN IILA
(10. X 1914 – 27. VIII 1976) – kahtlemata üks teatri legendaarsemaid inspiitsiente. Temaga tahtsid töötada kõik lavastajad. Hermannil rahulikkus, kaalus ja kindlakäelisus olid alati etenduse kordamineku garantiiks. Häält tõstis Hermann harva. Tal oli oma grupike meesnäitlejaid, kellel tuli hoolega silma peal hoida – need olid sagedased lavale hilinejad, maletajad ja kõvad jutumehed. Kui Hermann ilmus etenduse ajal tegelaste toa uksele, võis kindel olla, et keegi

SUVELAVASTUS TULEKUL

“KLEE HALL
KAEVURITEST KUNSTNIKUD”

Lavastaja ja muusikaline kujundaja Priit Pedajas, kunstnik Riina Degtjarenko, inglise keelest tõlkinud Krista Kaer. Esietendus 12. juunil 2010 Viinistu Kunstimuuseumis.

Osades: Guido Kangur, Taavi Teplenkov, Ivo Uukkivi, Raimo Pass, Britta Vahur, Laine Mägi.

ASHINGTONI GRUPP – KAEVUR-MAALIJATE OMAPÄRANE PEATÜKK KUNSTIAJALOOS

Eesti kaevurid Kukruse allmaakaevanduses 1920.–1930. aastatel. Foto Kohtla-Järve Põlevkivimuuseumi arhiivist.

Kaevur-maalijate tegevus hääbus peale Teist maailmasõda, kui olud olid muutunud. Huvi nende maalide vastu tekkis taas 1970. aastatel. Edasine on juba ajalugu, mille võtab kokku kunstikriitik William Feaveri kirjutatud raamat kaevur-maalijate fenomenist, millel põhineb ka näitekirjanik Lee Halli näidend.

Isehakanute maalikunsti iseloomustatakse tavaliselt naivismi vägagi viljaka mõiste kaudu. Aga ometi jookseme siinkohal kohe ummikusse, Ashingtoni gruppi üksnes sellega ei püüa. Naivismi iseloomustab rahvakunstilähedus ja muinasjutulisus, see on üksiku “külalhullu” maalija omailm, mis domineerib kujutamiskaanonite üle. Naivistlike maalijate töödest õhkub tavapäraselt erilisel reibast sümbolismi – piisab, kui meenutada Paul Kondase tuntud “Maasikasööjaid”.

Ashingtoni grupi puhul aga on keskes töölisklassi eluilma kollektiivsed realiteedid ning grupidiskussioonides selgunud ja selitunud arusaamad sellest, missugune kunst või algselt õigupoolest missugused pildid võiksid ehedalt edasi anda kaevurite enesetunnetust ja maailma, kus nad elavad. Pruunis koloriidis hilisõhtune vaade *fish and chips* kiirsöögi-putkale, ootejärjekorras inimeste rusutud vestlus, jõuline kaevurifiguur küürutamas oma töökeskkonnas toestatud šahtis ilma igasuguse sotsrealismi- tööpateetikata, päikseline vaade tõukoeraaretajate koosviibimisele, kus parimas pühapäevakostüümis mehed oma lemmikuid käisid näitamas, mitmed pleekinud toonides lohutuvõitu vaated kaevanduse ümbruse industriaalmaastikule ja tuviatadele, doominomäng õhtuses baaris – Ashingtoni grupi maalid on toonase kaevurielu suurepärase koondportree ja kindlasti huvitav materjal ka dokumentalistlikust vaatepunktist.

Kuid mis on oluline: see ei ammenda nende tundeväärtust ja kunstilisust. Pisut uusasjalikkuse mentaliteeti, iselaadne “kodustamata” ehk “metsik” realism, võib-olla veidi van Goghi järelkajaisid värvikäsitluses ja pintsliotsaga juba mainitud naivismi, mis väljendus ashingtonlaste puhul eelkõige koolitamata käe rohmakuses – need on need kunstiajaloolised abijooned, mida võiks tõmmata grupi loomingut lahti seletades. Aga kõige selle juures on vast hoopis olulisem see professionaalsete kunstnike hulgas hoopiski haruldane kambavaim või rühmatunnetus, oma käitumiskoodeks ja aja jooksul välja kujunenud reeglid, mis panid paika suhtumise enesesse ja oma loodusse. Siin on põhjust lõpetuseks meelde tuletada näidendit ühte huvitavamat intriigi, mil jõukas patroon Helen Sutherland pakub ühele oma lemmikule kaevur-maalijate hulgas, Oliver Kilbournile tema kaevuripalga suurust stipendiumi, et too saaks pühenduda ainult maalikunstile – mille too peale pikka kaalumist ja sõpradega arutamist tagasi lükkas. Nad olid uhked selle üle, et nad olid kaevur-maalijad ja ei pidanud päris ausaks oma keskkonnale selga keerata.

HANNO SOANS
kunstiteadlane

26. oktoobril 2006 avati Inglismaal Newcastle’i lähedal pidulikult omapärane Woodhorn Collieri muuseum ja galerii, mis lisaks omaaegsele kaevandusasula miljöö ja kaevurielu dokumenteerimisele torkab silma 86-maalise väljapanekuga Ashingtoni grupi kaevuritelt-kunstnikelt (1934–1947).

Ashingtoni grupp sai alguse kaevurite õhtukoolitusest. Olles võtnud kursusi majandusest ja evolutsiooniteooriast, sattusid kaevurid pool-huupi valima oma järgmiseks õhtukoolikursuseks Art Appropriation’i – kunsti vastuvõtu kursuse. Siin astub kursuse juhatajana mängu Robert Lyon, Durhami ülikooli kunstiajaloo lektor, üks meie näitemängu peategelasi.

Esimestele katsetele alustada maalikunsti tutvustamist renessansiaegsete tööde slaidide vaatamisega, vastasid kaevurid selge võõristusega: teemad olid neile elukauged. Lyon tuli aga omapärasele mõttele lasta kaevuritel maalida pilte nende oma elu-olus tähtsatel teemadel ja arutada nende endi tehtud maale ja linoollõikeid. Lyon pakkus välja teemad ja iga nädal tulid kaevurid kokku oma uute piltidega, et nende üle kollektiivselt arutleda, neid kritiseerida. Asi hakkas tööle, kaevurid innustusid üha rohkem, tekkis grupivaimsus ja peagi korraldati esimesed Londoni kriitikonna hulgas küllalt populaarsed näitused. Õhtuklassist sai peagi iseteadlik grupp kaevur-maalijaid, kel olid omad toetajad kunsti-ilmas, kes oskasid väärtustada seda, et kaevurite maalidelt õhkus midagi, mida professionaalsed maalijad edasi anda ei suutnud, nende oma läbielatud kogemusi oma eluilmast.

“MEDNA MAZJA MÄNGUD TAGAHOOVIS EHK *BECAUSE*”

Lavastaja ja kunstnik
Viktor Rõžakov (Moskva)
heebrea keelest tõlkinud
Kalle Kasemaa
muusikaline kujundaja ja DJ
Aleksandr Zhedeljov (Vene Teater)
Esiendus 5. aprillil 2009 endises
Heliose kinos.
Taas mängukavas alates
13. maist Eesti Draamateatri
suures saalis.

Osades: Alina Karmazina (külastisena),
Märt Avandi, Kristo Viiding, Lauri
Lagle, Mihkel Kabel.

VALMISOLEK ON KÕIK

IVIKA SILLAR
teatrikrüütik ja -õppejõud

Mart Aasa näidendis “IDentiteet” esitab üks tegelastest riikaliku küsimuse: “Räägitakse, et näitlejatöö on kutsumus. Aga kes sind kutsus?” Vastus võiks olla ainult üks – ise kutsun. Teist võimalust pole.

Alina Karmazina tuli Lavakunstikooli katsetele aastal 2004. Sai sisse. Samal suvel sõitis ta Peterburi teatrikooli vastuvõtuksamitele ja sai sisse. (Milline läbilöögivõime!) Valis loomulikult Peterburi. Kui poleks olnud koletut tuhandedollari-list õppemaksu, võib-olla oleks ta seal ehk ka lõpetanud. Mingid kahtlused küll tekkisid. Mitte kooli suhtes, mis oli kindlasti väga hea, aga tulevik ei tundunud just roosiline. Üleproduktsoon levib kui gripilaine. Ta naasis kodulinna ja alustas lavakunstikoolis kolmandalt kursuselt, uuesti nende noorte seas, kellega koos oli kunagi eksameid teinud. Aga nood tegid juba lavastusi suurtel lavadel. Alina eesti keel oli, kui mitte öelda, et seda polnud.

Kahe aasta jooksul Alina kohanes uute oludega, tegi kaasa kõikides lõpetava kursuse lavastustes, õppis ära eesti keele. Ta oli ise end kutsunud olema ja elama teatris, ta sai kõigega hakkama. Töökoha sai Vanemuises. Tore oli näha teda eesti teatri suurel juubeliõhtul ühena õhtu juhtidest – elegantne, särav ja sätendav, tundus, et ta tunneb end selles kollektiivis hästi. Rolle nende aastate jooksul jagus. Peale selle veel töö televisioonis – populaarses sarjas “Kodu keset linna”. Aga siis juhtub veel midagi. Sellised õnnelikud kokkusattumused ei ole garanteeritud, aga vahel saavad juhus ja paratamatus omavahel kokku. Draamateatrisse tuleb lavastama Moskva režissöör Viktor Rõžakov. Rõžakovil on peaosatäitjat hädasti vaja. Ja mitte kehva. Kaalutakse mitme näitlejanna vahel, Rõžakov sõidab isegi Tartusse üht Vanemuise etendust vaatama ja tutvub seal Alinaga – Alina näitab talle Tartu linna. Ja saab rolli. Ju siis oli teineteisemõistmine tekkinud. Koos nelja Draamateatri noore meesnäitlejaga valmibki kinos Helios lavastus “Mängud tagahoovis ehk *Because*”. Noore publiku jaoks tõmbenumber möödunud kevadhooajal.

Miks Helios? Aga Draamateatris käis remont ja kesklinnas asuv vana kinosaal täitis oma ülesande auga. Draamateatri

Dvori Mahnes – Alina Karmazina

kollektiiv andis Alina Karmazinale kolleegipremia Väike Ants parima naiskõrvalosa eest. Mina isiklikult hindan sellist otsust väga kõrgelt. Jutustage veel, et näitlejad on kade rahvas. Kriitikute hooaja-ankeedis TMK-s võis kohata Alina nime ja kõige lõpuks on ta oma Dvori rolliga ka aastaauhindade nominent. Seda on väga palju. Mängida erakordse siirusega neljateistaastast tüdrukukest, olles praeguseks kahe lapse ema. Ise Tartus, abikaasa Tallinnas, lapsed võtavad oma. Selle Edna Mazja näidendi järgi tehtud lavastuse mängimises oli päris pikk paus. Nüüd maabub ta uuesti repertuaari, seekord juba Draamateatri suurele lavale. Millest see tükk räägib? Ma võiksin tsiteerida iseennast, artiklit, mis ilmus TMK novembrinumbris 2009. “Naise väärikus. Naise au. Kas neil mõistatel on praegu hinda või on nad muutunud naeruväärseks? Lavastus “Mängud tagahoovis” kompab teismeliste elu pahupoolt. Mis asi on mehelikkus, mis asi on naiselikkus? Igavene küsimus. Muist mehi lihtsalt on mehelikumad kui teised mehed ja muist naisi lihtsalt on naiselikumad kui teised naised. Ja ülejäänud hammustavad huult ja kannatavad. Ja kui sa oled jätkuvalt teismeline, sa pole enam laps ja mitte kuidagi ei anna veel täiskasvanu mõõtu välja, ning kui sul pole aimu, kuhu rühma sa kuulud, siis lähed närvi ja püüad probleemi kuidagi tagant lükata...” Teleajakirjas Nädal annavad “Kodu keset linna” serialinäitlejad intervjuusid. Perekonnapea osatäitja Martin Veinmann nendib nukralt: “Masu ütleb: looda iseendale”. Alina Karmazina teatab, et praegu on iga töö oluline. Kui kuskilt natuke palka saad, siis see on nagu pidu. Ja kunagi varem on ta ajakirjanduse veergudel öelnud, et iga asja jaoks peab valmis olema. Tal on õigus. Sest juba Voldemar Panso on öelnud: “Valmisolek on kõik”.

“EUGENE O'NEILL PIKK PÄEVATEE KAOB ÖÖSSE”

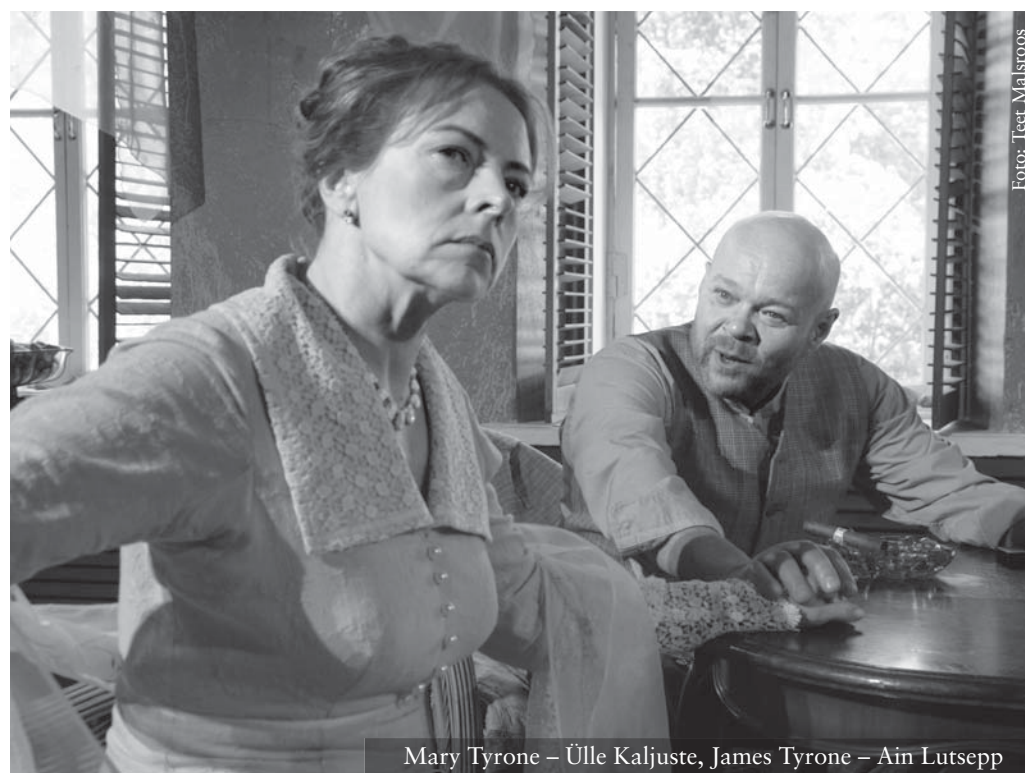
Lavastaja **Merle Karusoo**, kunstnik **Jaagup Roomet** (külastisena),
tõlkija **Mati Soomre**. Esiendus 14. juunil 2008 Keila-Joa mõisas
Sel suvel on mängukavas 15 etendust 10. juunist 2. juulini ja 13.-28. augustil

Osades: Ülle Kaljuste, Ain Lutsepp, Tiit Sukk, Märt Avandi,
Pille Lukin (külastisena)

Eugene O'Neill maalib oma näidendis ummikusse jooksvatest peresuhetest ning illusioonide koorma all vankuvatest inimestest äärmiselt peene, sügava, samas pastelse ja tundliku pildi. Kaks armastavat, ent sellest hoolimata teineteisest mööda elanud keskeas inimest ja nende täiskasvanud pojad on silmitsi olukorraga, kus nende senine eluresept – probleemide salgamine, enesepettus – enam ei aita. Kuigi elatakse ühise katuse all, ei leita ühist keelt. Oma üksildasse maailma, enesekaotuse piirile jõudnud Maryt kurnab narkosõltuvus, mehi hävitab alkoholism.

“Pikk päevatee kaob öösse” põhineb suuresti O'Neilli enda perekonnaloal. Kunagise kuulsuse mälestusest elav näitlejast isa, narkosõltlasest ema, alkohoolikust vend, süütunne, enesepettus, kunagiste hingetraumade kaja – need on O'Neilli autobiograafilised motiivid ja teemad.

Eugene O'Neill (1888–1953) kinkis näidendi oma naisele Carlottale nende 12. pulma-aastapäevaks. Autor soovis, et näidend ei jõuaks avalikkuse ette varem kui 25 aastat pärast tema surma, ent naine seda ei arvestanud ning “Pikk päevatee kaob öösse” avaldati 1956. aastal.

Mary Tyrone – Ülle Kaljuste, James Tyrone – Ain Lutsepp

UUED NÄITLEJAD EESTI DRAAMATEATRIS

Uuest hooajast on Eesti Draamateatris kolm uut näitlejat, kes sel kevadel lõpetavad EMTA Lavakunstikooli 24. lennu. Neist kahte võib Draamateatri laval näha juba praegu: Hendrik Toompere jr jr mängib toapoiss Jašat Anton Tšehhovi “Kirsiaias” (lavastaja Hendrik Toompere jr), Marta Laan mässulist teismelist Jean Fordhami Tracy Lettsi perekonnadraamas “Augustikuu” (lavastaja Priit Pedajas). Eesti Draamateatris mängiti 2009. aasta talvel ja kevadel Heliose kinos 24. lennu diplomilavastust, Nikolai Jevreinovi “Kõige tähtsamat” (lavastaja Hendrik Toompere jr), kus Hendrik Toompere jr jr mängis Koomikut, Marta Laan Masina-kirjutajannat või Tütarlastekooli õpetajannat. Kolmandana liitub trupiga Roland Laos, kes oli “Kõige tähtsamas” suure kombinaatori dr Fregoli rollis. Marta Laan on Voldemar Panso preemia laureaat 2008.

Marta Laan

Hendrik Toompere jr jr

Roland Laos